

VLAAMSE COMMISSIE ONROEREND ERFGOED

ADVIES VCOE 2019|023 VAN 11 APRIL 2019

OVER DE VOORLOPIGE BESCHERMING ALS MONUMENT VAN HANDSCHOENWINKEL BOON IN ANTWERPEN, NAAR AANLEIDING VAN DE ADVIESVRAAG VAN MINISTER GEERT BOURGEOIS VAN 22 FEBRUARI 2019

De Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed, rechtsgeldig samengesteld, brengt op 11 april 2019 volgend advies uit:

1. De VCOE ontving op 22 februari 2019 een adviesvraag van Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering en minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over de voorlopige bescherming als monument van handschoenwinkel A. Boon in Antwerpen. De commissie spreekt zich in dit advies uit over de documenten in het kader van de voorlopige bescherming, met name: (a) het ministeriële besluit tot voorlopige bescherming, (b) de fotoregistratie, (c) het afbakeningsplan, (d) de lijst met cultuuroederen en (e) het inhoudelijke dossier.
2. De commissie stelt vast dat voorliggende bescherming deel uitmaakt van het thematisch beschermingspakket 'winkelinterieurs', waarvoor een criterianota werd opgemaakt. Binnen dit thema werden reeds een aantal beschermingsdossiers voor advies voorgelegd.¹ De commissie formuleerde in deze adviezen diverse algemene bemerkingen ten aanzien van het beschermingspakket en de criterianota. Deze bemerkingen blijven ook naar aanleiding van voorliggende bescherming relevant (overzichtslijst van onderzochte en beschermenswaardige winkelpanden, toetsing aan erfgoedwaarden en selectiecriteria, maximaal clusteren van dossiers).

Daarnaast merkt de commissie op dat het beschermingsvoorstel voor de handschoenwinkel A. Boon tevens kadert in het beleidsthema '20ste-eeuwse architectuur in Antwerpen'. De commissie vraagt in het inhoudelijk dossier bij de situering kort duiding te geven bij dit beleidsthema.²

3. Artikel 1 van het ministerieel besluit legt de bescherming als monument vast van handschoenenwinkel Ganterie A. Boon en verwijst tevens naar het afbakeningsplan, de fotoregistratie en de lijst met cultuuroederen die als bijlagen bij het beschermingsbesluit werden gevoegd.

De commissie ondersteunt de bescherming van de handschoenwinkel in art-decostijl. Zoals aangegeven in de criterianota betreft het een zeldzaam geworden winkeltype. Bovendien bleven zowel het exterieur als interieur, in dezelfde periode ontworpen en gerealiseerd, zeer gaaf bewaard. De ensemblewaarde van het woonwinkelhuis is hoog. Niet alleen de uiterst kwaliteitsvolle afwerking van de gevel, de winkelruimte en bij uitbreiding de andere binnenruimtes, maar ook de aanwezigheid van cultuuroederen verantwoordt volgens de commissie de bescherming als monument.

De cultuuroederen betreffen twee vrijstaande toonbanken, een houten console met een kassa in 'faux bois', een gietijzeren paraplustandaard en een 300-tal groenblauwe en bordeauxrode

---

¹ VCOE 2018 020-021 Advies bescherming winkelinterieurs (deel 1); VCOE 2019 013 Advies bescherming Antwerpen juwelenhuis Ruys; VCOE 2019 020 Advies bescherming apotheek Lambrecht.

² VCOE 2019 013 Advies bescherming Antwerpen juwelenhuis Ruys

opbergdozen voor handschoenen. Het is positief dat deze cultuurgoederen en hun erfgoedwaarden duidelijk beschreven worden in de bijlage bij het ministerieel besluit.

4. Artikel 2 van het ministerieel besluit verwijst naar de historische, architecturale en artistieke erfgoedwaarden die de bescherming als monument verantwoorden en beschrijft zeer uitvoerig de erfgoedkenmerken en erfgoedelementen.

De commissie erkent de hoge historische, artistieke en architecturale waarde van de handschoenwinkel. Volgens de commissie heeft de handschoenwinkel daarnaast ook een sociale waarde. De handschoenwinkel is immers al meerdere generaties in handen van dezelfde familie en heeft steeds zijn winkelfunctie behouden. Gelet op de kwaliteitsvolle afwerking van het winkelinterieur en de cultuurgoederen kan tenslotte ook de esthetische waarde worden toegekend.

5. De beheersvisie is opgenomen in artikel 3 van het beschermingsbesluit. De commissie vindt het positief dat deze uitgaat van de ensemblewaarde van het woonwinkelpand. Elke beheersdaad of nieuwe ingreep moet getuigen van een geïntegreerde aanpak en respect voor de draagkracht van het gebouw en het interieur.

Het is tevens positief dat beheersdoelstelling 8° ruimte laat voor een andere invulling van het pand. De commissie vraagt evenwel om hier tevens te verwijzen naar de huidige functie, die het pand sinds 1929 heeft. Dit om niet de indruk te geven dat een functiewijziging wenselijk wordt geacht. De commissie stelt volgende herformulering voor: *“de bescherming als monument ~~wenst~~ ondersteunt de huidige functie of een andere invulling van de Ganterie A. Boon in de toekomst niet te ~~hypothekeren~~, mits respect voor de beschreven erfgoedelementen en -kenmerken.”*

Tenslotte vraagt de commissie om in doelstelling 4° tevens het behoud van het oorspronkelijk schrijnwerk, inclusief hang- en sluitwerk, op te nemen. Bewaren van het schrijnwerk gaat volgens de commissie voor op vervanging.

6. Artikel 4 van het ministerieel besluit bevat de voorschriften voor instandhouding en onderhoud van het te beschermen monument. De commissie kan deze ondersteunen.
7. De toelatingsplichtige handelingen worden opgesomd in artikel 5 van het beschermingsbesluit. De commissie kan deze grotendeels ondersteunen. Enkel toelatingsplicht 5° b) inzake wegen en paden is niet van toepassing, dit gelet op de afbakening van het volledig ingebouwde monument. De commissie vraagt deze toelatingsplicht dan ook te schrappen.
8. Tenslotte formuleert de commissie twee bemerkingen bij het inhoudelijk dossier.
  - De commissie vraagt om in de tekst van het inhoudelijk dossier verwijzingen op te nemen naar de documentatie die opgenomen werd in een afzonderlijke bijlage. Dit zou de leesbaarheid en duidelijkheid van het dossier ten goede komen.
  - Ter info wenst de commissie nog mee te geven dat vrij recent (academiejaar 2016-2017) onderzoek werd gedaan naar het behoud van waardevolle winkelinterieurs in situ. Het betreft een masterproef in het kader van de Master Erfgoedstudies aan de Universiteit Antwerpen.
9. Op basis van bovenstaande argumentatie en opmerkingen geeft de commissie een voorwaardelijk gunstig advies voor de voorlopige bescherming als monument van handschoenwinkel Boon in Antwerpen. De commissie vraagt:
  - Alsnog rekening te houden met de eerdere bemerkingen van de commissie bij het beschermingspakket en de bijhorende criterianota ‘winkelinterieurs’ (overzichtslijst, toetsing aan erfgoedwaarden en selectiecriteria, clusteren van dossiers);

- In het inhoudelijk dossier bij de situering kort duiding te geven bij het beleidsthema '20ste-eeuwse architectuur in Antwerpen';
- Tevens de sociale en esthetische erfgoedwaarde toe te kennen;
- Beheersdoelstellingen 4° en 8° aan te vullen;
- Toelatingsplicht 5° b) te schrappen.

Namens de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed,
Michiel Deweydt

Voorzitter